ECLI:LV:AT:2024:0522.C68311622.10.S
Lieta Nr. C68311622, SKC - 524/2024
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2024. gada 22. maijā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Erlens Kalniņš, senatori Kaspars Balodis un Intars Bisters

rakstveida procesā izskatīja civillietu /pers. C/ prasībā pret /pers. D/ par pienākuma uzlikšanu atvainoties par goda un cieņas aizskārumu un par ārstēšanās izdevumu piedziņu sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. novembra spriedumu daļēji apmierināta /pers. C/ prasība pret /pers. D/, nospriežot:

1) noteikt atbildētāja pienākumu atlīdzināt prasītājam nodarīto morālo kaitējumu – 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas ierakstītā pasta sūtījumā uz adresi /adrese A/,, nosūtīt pašrocīgi parakstītu šādu atvainošanās vēstuli: „Rakstveida atvainošanās. /pers. D/, personas kods /personas kods/, atvainojas /pers. C/, personas kods /personas kods/, par 15.10.2020. pieļauto fizisko iedarbību – sitienu par seju un tā rezultātā nodarīto morālo kaitējumu";

2) piedzīt no atbildētāja prasītāja labā ārstēšanās izdevumus 151 *euro* un tiesāšanās izdevumus 291,90 *euro*, kopā piedzenot 442,90 *euro*;

3) noraidīt prasību daļā par rakstiskas atvainošanās nosūtīšanu uz e-pasta adresi /elektroniskā pasta adrese/.

Spriedums daļā par tiesāšanas izdevumu piedziņu motivēts šādi.

[1.1] Par advokāta palīdzību pirmās instances un apelācijas instances tiesā prasītājam kopumā radušies izdevumi 2389,75 *euro* apmērā (*lietas 45., 68., 74., 120.–122. un 135. lapa*).

Prasījums par ārstēšanās izdevumu 151 *euro* apmērā piedziņu ir mantiska rakstura prasījums, tāpēc atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „a" apakšpunktam ar lietas vešanu saistītie izdevumi piedzenami 45,30 *euro* apmērā, kas ir 30 % no šī prasījuma summas.

Savukārt morālā kaitējuma atlīdzinājumu prasītājs lūdzis noteikt atvainošanās veidā, kas naudas izteiksmē nav novērtējama, un tiesa atzīst, ka „kopumā kā taisnīgs ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzinājums nosakāms 200 *euro*".

[1.2] Lai iegūtu pierādījumus par atbildētāja deklarēto dzīvesvietu, prasītājam radušies izdevumi 10 *euro*, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 3. punktam atlīdzināmi pilnā apmērā.

Prasītājam radušies izdevumi arī sakarā ar tulka pakalpojumu nodrošināšanu lieciniekam pirmās instances tiesas sēdē, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 4. punktam un Ministru kabineta 2016. gada 31. jūlija noteikumiem Nr. 346 „Noteikumi par atlīdzināmajiem tulka izdevumiem civilprocesā" atlīdzināmi 36,30 *euro* apmērā.

[2] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. novembra spriedumu prasītājs iesniedzis kasācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā par atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai piedziņu un lūdzot atcelt spriedumu daļā par advokāta palīdzības samaksai noteikto izdevumu apmēru, vienlaikus norādot, ka neiebilst pret to, kādā apmērā (t. i., 45,30 *euro*) piedzīti izdevumi saskaņā ar Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „a" apakšpunktu.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[2.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „d" apakšpunktam izdevumi advokāta palīdzības samaksai prasībās, kurām nav mantiska rakstura, atlīdzināmi to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 2850 *euro*. Tajā pašā laikā Civilprocesa likuma 44. panta piektajā daļā regulēta tiesas kompetence noteikt mazāku apmēru atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai, taču šī norma piemērojama, ņemot vērā judikatūru (*Civilprocesa likuma 5. panta sestā daļa*).

No Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 17.2. punktā un Senāta 2020. gada 4. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-974/2020, ECLI:LV:AT:2020:1104.C12193319.10.S, 8.3. punktā ietvertajām atziņām izriet, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta piektajai daļai tiesa lemj par nepieciešamību noteikt mazāku apmēru, kādā atlīdzināmi izdevumi advokāta palīdzības samaksai, 1) pēc lietas dalībnieka iniciatīvas vai 2) pēc savas iniciatīvas tad, ja pastāv īpašs izņēmuma gadījums no dispozitivitātes un sacīkstes principa, kas tiesai jāmotivē.

[2.2] Konkrētās lietas apstākļos nav iestājies neviens no minētajiem priekšnoteikumiem Civilprocesa likuma 44. panta piektās daļas piemērošanai, jo atbildētājs nav pieteicis tiesai attiecīgu lūgumu samazināt apmēru, kādā atlīdzināmi izdevumi advokāta palīdzības samaksai, kā arī tiesa nav sniegusi izvērstu un nepārprotamu argumentāciju tam, ka pastāvētu kāds īpašs izņēmuma gadījums atlīdzināmo izdevumu apmēra samazināšanai. Tiesa vispār nav motivējusi to, kāpēc atlīdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai par nemantiska rakstura prasījumu nosakāmi tieši 200 *euro* apmērā.

Tā kā apelācijas instances tiesa ir noteikusi atlīdzināmo izdevumu samazinātu apmēru, neesot attiecīgam atbildētāja lūgumam, kā arī nav sniegusi attiecīgu motivāciju, ka pastāvētu kāds īpašs izņēmuma gadījums no dispozitivitātes un sacīkstes principa, kas attaisnotu atlīdzināmo izdevumu samazināšanu pēc tiesas iniciatīvas, apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 5. panta sesto daļu un 44. panta piekto daļu, kas novedis pie jautājuma par izdevumu advokāta palīdzības samaksai atlīdzināšanu nepareizas izlemšanas.

Motīvu daļa

[3] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personām, kuras to pārsūdzējušas, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā (sk. *Civilprocesa likuma 473. panta pirmo daļu*), Senāts atzīst, ka pārsūdzētais spriedums ir grozāms daļā par piedzīto tiesāšanās izdevumu apmēru.

[3.1] Senāts piekrīt kasācijas sūdzības argumentiem par Civilprocesa likuma 44. panta piektās daļas piemērošanas priekšnoteikumiem un to, ka izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa, izlemjot jautājumu par izdevumu advokāta palīdzības samaksai atlīdzināšanu, ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 5. panta sesto daļu un 44. panta piekto daļu, kas novedis pie minētā jautājuma nepareizas izlemšanas (sk. *šā sprieduma 2.1. un 2.2. punktu*).

Papildus norādāms, ka arī Senāta jaunākajā judikatūrā nav mainījies Civilprocesa likuma 44. panta piektās daļas iztulkojums, kuram atbilstoši tiesa ir kompetenta lemt par nepieciešamību noteikt mazāku apmēru, kādā atlīdzināmi izdevumi advokāta palīdzības samaksai, vai nu 1) pēc lietas dalībnieka iniciatīvas, vai arī 2) pēc savas iniciatīvas, ja pastāv īpašs izņēmuma gadījums no dispozitivitātes un sacīkstes principa, kas tiesai jāmotivē (sk. *Senāta 2021. gada 17. marta sprieduma lietā Nr. SKC-119/2021, ECLI:LV:AT:2021:0317.C30627717.19.S, 9. punktu, 2021. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-168/2021, ECLI:LV:AT:2021:0426.C29301719.11.S, 9. punktu, 2022. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. SKC-55/2022, ECLI:LV:AT:2022:0830.C30484918.15.S, 11. punktu, 2023. gada [..] sprieduma lietā Nr. SKC-[..]/2023, ECLI:LV:AT:2023:[..], 9.2. punktu, pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē*).

[3.2] Ievērojot procesuālās ekonomijas principu (*likuma „Par tiesu varu" 28. panta pirmā daļa*) un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 4. punktu, Senāts uzskata par mērķtiecīgu apelācijas instances tiesas pieļauto procesuālo tiesību normu pārkāpumu novērst, grozot pārsūdzēto spriedumu daļā par piedzīto tiesāšanās izdevumu apmēru.

[3.2.1] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka par advokāta palīdzību pirmās instances un apelācijas instances tiesā prasītājam kopumā radušies izdevumi 2389,75 *euro* apmērā, ko apliecina prasītāja iesniegtie un lietas materiāliem pievienotie rēķini par advokāta sniegto juridisko palīdzību izskatāmajā lietā (*lietas 45., 68., 74., 120.–122. un 135. lapa*). Atbildētājs nav pieteicis tiesai lūgumu noteikt mazāku apmēru, kādā atlīdzināmi prasītāja izdevumi advokāta palīdzības samaksai. No lietas apstākļiem neizriet, ka atbildētājam būtu bijusi liegta iespēja iepazīties ar prasītāja iesniegtajiem rēķiniem par advokāta sniegto juridisko palīdzību, no kuriem pēdējais iesniegts apelācijas instances tiesas 2023. gada 16. oktobra tiesas sēdē pirms lietas izskatīšanas pēc būtības uzsākšanas (sk. *lietas 136. lapu*). Konkrētā lieta arī neskar nepilngadīga bērna intereses, kas nozīmētu to, ka pastāv īpašs izņēmums no dispozitivitātes un sacīkstes principa arī attiecībā uz tiesas pienākumu vērtēt atlīdzināmo tiesāšanās izdevumu apmēru atbilstību taisnīguma un samērīguma principam (sal. *Senāta 2023. gada [..] sprieduma lietā Nr. SKC-[..]/2023, ECLI:LV:AT:2023:[..], 9.3. un 9.4. punkts, pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē*).

Līdz ar to konkrētajā lietā nepastāv priekšnoteikumi Civilprocesa likuma 44. panta piektās daļas piemērošanai, un saskaņā ar minētā likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „d" apakšpunktu par prasītāja pieteikto un ar tiesas spriedumu apmierināto nemantiska rakstura prasījumu (morālā kaitējuma atlīdzinājumu atvainošanās veidā) prasītājam atlīdzināmi viņa izdevumi advokāta palīdzības samaksai to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 2850 *euro*.

[3.2.2] Prasītājs neiebilst pret to, kādā apmērā piedzīti izdevumi saskaņā ar Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „a" apakšpunktu (45,30 *euro*).

Tā kā faktisko izdevumu advokāta palīdzības samaksai atlikusī summa 2344,45 *euro* (2389,75 *euro* – 45,30 *euro* = 2344,45 *euro*) nepārsniedz Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „d" apakšpunktā paredzēto maksimālo summu (2850 *euro*), minētās atlikušās summas apmērā atlīdzināmi prasītāja izdevumi advokāta palīdzības samaksai par nemantiska rakstura prasījumu (morālā kaitējuma atlīdzinājumu atvainošanās veidā).

Pārējās no atbildētāja piedzenamo tiesāšanās izdevumu pozīcijas paliek negrozītas, t. i., izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu 10 *euro* apmērā un izdevumi tulka pakalpojumu nodrošināšanai 36,30 *euro* apmērā.

[3.3] Tādējādi pārsūdzētais spriedums grozāms daļā par piedzīto tiesāšanās izdevumu apmēru, nosakot, ka no atbildētāja prasītāja labā piedzenami tiesāšanās izdevumi 2436,05 *euro*, ko veido izdevumi advokāta palīdzības samaksai 2389,75 *euro* apmērā, izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu 10 *euro* apmērā un izdevumi tulka pakalpojumu nodrošināšanai 36,30 *euro* apmērā (2389,75 *euro* + 10 *euro* + 36,30 *euro* = 2436,05 *euro*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 4. punktu, Senāts

nosprieda

grozīt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. novembra spriedumu daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu;

piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, /pers. C/, personas kods /personas kods/, labā tiesāšanās izdevumus 2436,05 *euro* (divi tūkstoši četrsimt trīsdesmit seši *euro*, 05 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators E. Kalniņš Senators K. Balodis Senators I. Bisters